

„Fram, fram! Kristmænd,
Korsmænd, Kongsmænd!“

St. Olaf.

„Ret og Sandhed.“

Katholsk Tidende.

Dette blad udkommer hver søndag og betales med 1 krone pr. kvartal (porto iberegnet). Abonnement modtages i Norge, Sverige, Danmark og Tyskland paa alle postkontorer, men for Kristianas og for andre end forannevnte landes vedkommende i St. Olafs Trykkeri, Akersveien nr. 4, Kristiania. — Bekjendtgjørelser betales med 10 øre pr. petitioline.

Vore ærede abonnenter i Norge udenfor Kristiania, i Sverige og Danmark, Tyskland, Østerrige og Luxemburg bedes fornye sit abonnement igjennem posten snarest. Abonnenterne i Kristiania og i andre lande end de ovennævnte, der ikke afbestiller det inden den 1ste oktober, betragtes fremdeles som abonnenter.

Politisk oversigt.

Medens det nyvalgte svenske andetkammer opviser et stort flertal af frihandelsmænd, har første-kammer et endnu større procentantal tilhængere af beskyttelsestold; tages de to kamre sammen, staar tallet omtrent lige.

Der agtes indbragt i den tyske rigsdag et folkeandragende om at faa jesuiterundervisningsloven ophævet.

Den preussiske krigsminister Verdy du Vernois træder tilbage fra sin post, som han kun har beklædt i 1½ aar. Aarsagen til hans afgang er hans sympathi for indskrænkning af den treaarige tjenestetid. Hvem der bliver hans efterfølger, vides ikke.

De franske kamre træder sammen den 20de. — Boulangers afklæder, den deputerede Mermeix, der blandt andre interessante ting har paavist, at det var politiet, som narrede den tapre general til at flygte ud af landet, har gjentagende i duel med generalens tidligere og nuværende venner maattet besegle sine afsløringer med blod; en dag havde han endda nær maattet besegle dem med sit hjerteblod.

Kongen af Holland er atter saa syg, at man venter hans hedengang. — Hollænderne fortsætter med at modarbejde socialismen paa en yderst praktisk maade: den prygler dens profeter.

I Portugal vedvarer gjæringen og faar heller ingen foreløbig slutning, før dens aarsag — Afrika-traktaten — paa en eller anden maade ophører at være stridsemne. Men det af sine kræfter overmodige England siger: Vil Portugal ikke antage vor traktat, kan det lade være; saa tager vi endnu mere.

Det staar ilde til i Tyrkiet i alle henseender, og det kan vel siges med rette, at som riget er, har det tab retten til at eksistere. Af endel sammensvorne er den skismatisk-armeniske patriark i Konstantinopel truet til at nedlægge sit embede.

I Sydafrika er pengeforholdene mindre gode, da enkeltmænd og banker har indladt sig paa for vidt-gaaende spekulationer i diamant- og guldgruber.

Gudstjenesten i St. Olafs kirke i Kristiania.

Søndag den 5te oktober: Kl. 7 stille messe. — Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 5 rosenkransandagt med katekese.

Fælleskommunion for mødreforeningen. Efter andagten generalforsamling.

I høimessen idag prædiker pater prior Scheer. Tirsdag, torsdag og fredag aften kl. 7 fortsættes de religiøse foredrag paa tysk, og afsluttes fredag aften med høitidelig sakramental velsignelse.

St. Halvards kapel, Urtegaden 29.

Søndag: Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 4½ andagt med katekese.

Ugekalender.

Søndag den 5te, 19de søndag efter pinse. Rosenkransfest (Læst: Sir. 24. 14—16; evang.: Luk. 11. 27—28). — Mandag. Bruno, kartheusernes ordensstifter, † 1101. — Tirsdag. Markus, pave, † 336. — Onsdag. Brigitta, brigittinernes ordensstifterinde, † 1373. — Torsdag. Dionys, biskop af Athen. Rusticus, prest. Eleutherius, diakon, martyrer. † i 1ste aarh. — Fredag. Frans af Borgia, hertug af Gent og jesuitergeneral, † 1572. — Lørdag. Johannes Leonard, ordensstifter, † 1609.

Søndag den 12te. Vorfrues moderværdighed.

19de søndag efter pinse.

I denne og næste søndags perikoper, der er tagne af efeserbrevets 4de og 5te kapitel, giver st. Paulus endel forskrifter om, hvordan mennesket skal vandre i omgangen med Gud og sin næste.

Det er visdom, klogskab, som anbefales os, men denne er af høist forskjellige slags. Den laveste benævnes uberettiget: klogskab. Hvem der nemlig rigtig styrer alt til et godt maal, kaldes med rette klog, hvorimod den kun uegentlig kan kaldes saadan, der rettelig styrer noget imod et slet maal, efterdi det, han sætter som maal, intet sandt gode er; saaledes kaldes det en klog røver, der udfinder de mest egnede maader at røve paa. Kun i de slette findes denne slags klogskab, om hvilken skriften siger: „Kjødets klogskab, (fronema) er døden“ (Rom. 8, 6);“ og at „denne verdens børn er klogere end lysets børn (Luk. 16, 8).“

Den næste slags er virkelig klogskab, fordi den udfinder brugbare midler til et godt maals opnaelse; men paa dobbelt maade kan den være ufuldkommen, nemlig enten ved, at hint maal ikke er menneskelivets endemaal, men blot noget særligt — som naar en udfinder den mest praktiske maade at gjøre en forretning paa og desaa kaldes en klog forretningsmand. Saadan kan den være tilstede saavel i onde som i gode. — Eller denne 2den slags kan være ufuldkommen derved, at en tænker og dømmekorrekt ogsaa om menneskets endemaal, men ikke sætter denne sin viden til rettesnor for sit levnet. Det sker kun ved syndere, om hvem Frelseren siger, at „hvem som kjender sin herres vilje og ikke gjør derefter, skal faa mange hug (Luk. 12, 47).“

Den tredje slags klogskab endelig er baade sand og fuldkommen og eies ikke af nogen syndens tjener; thi den er en dyd, som bestaar i at dømme rettelig om menneskelivets endemaal og ordne vort levnet overensstemmende med denne dom. Derimod eies den omvendt af alle naadens børn. I den sjæl, hvor Guds naade er, lever jo nemlig kjærlighedens dyd, og hvor denne dyd er tilstede, dér findes alle, saa sammenknyttede er de. Vidnesbyrdet er Augustins, at „kjærligheden indeslutter i sig alle kardinaldyderne.“ I samtlige naadens tjenere er følgende ogsaa klogskaben, der netop er en af de fire kardinal- eller store hoveddyder: klogskab, retfærdighed, maadehold og standhaftighed, i hvilke fire alle moralske, saakaldte sedelige dyder er indeholdte.

Denne tredje slags kaldes simpelthen, i egentligste forstand, klogskab, og det er om den, vor apostel taler, naar han siger: „Handle ikke som uvise, men som vise, som folk, der skjønner, hvad Herrens vilje er!“

Her kunde nu en falde paa i forstilt uvidenhed at spørge, hvad da Guds vilje er, ligesom farisæerne hyklerisk spurgte Frelseren, hvilket det store bud i loven er, og hvem der er vor næste, skjønt de meget godt vidste besked. Man siger maaske endog: „Der staar i bibelen, at „end ingen spurv falder til jorden uden Gud-faders vilje (Matth. 10, 29);“ med andre ord, at selv det mindste af, hvad der sker, sker efter Guds vilje, som det og heder udtrykkelig i visdomsbogen: „Han ordner alle ting (Visd. 8, 1).“ Det onde, de saakaldte synder, som begaaes i verden, sker følgende ogsaa, fordi Gud vil have det; thi intet kan modstaa den, der et almægtig.“

Vi maa imidlertid huske paa, at Gud ytrer sin vilje ad fem veie: i egen handling, ved ligefrem befaling eller ved forbud, igjennem raad og som tilstedelse.

At Gud ikke selv kan være ophavsmand til de syndige handlinger, saaledes som en talrig protestantisk sekt paastaar, er da klart, efterdi hans natur er hellighed. At han ligesaa lidt paa nogen maade befaler dem, følger af, at Han selv erklærer synden for en krænkelse af sig, og hvor er den fornuftige mand, som paabyder andre at gjøre ham fortræd? Tvertimod siger Helligaanden igjennem st. Paulus: „De, som modstaar, skal faa sin dom (Rom. 13, 2).“ Tilraade synd kan altsaa Gud ligesaa lidt. Men vi finder skriften fuld af bestemte forbud med trusler imod den, og fuld af eksempler paa, hvordan Herren har straffet det onde. „Han hader alle dem, som gjør uret (Sal. 5, 6);“ synden er Ham en vederstyggelighed; thi Han vil netop, at „alle skal blive frelste (I Tim. 2, 4).“

Jamen, kunde man indvende, saa er Gud jo almægtig istedenfor almægtig, siden Han ikke bedre véd at sætte sin vilje igjennem, men vi endog kan ligefrem trodse Ham, idet mangfoldige handler stik imod hans bud! „Vor Gud er i himlene,“ svarer salmisten; „Han gjør alt, hvad Ham behager (Sal. 115, 3);“ Han er den almægtige. Mennesket modstaar Ham paa en maade, det er sandt; men magten dertil har det fra Ham selv; dengang Gud gav sig til at danne det første individ, kunde Han have skabt os ligesom dyrene uden viljefrihed. Men af unødtvungen godhed skjænkede Han os denne herlige gave. „Han overlod“, staar der, „mennesket til hans egen frie vilje. Dersom du vil, da skal du bevare budene, og at vise trofasthed beror paa frivillig beslutning. For mennesket er liv og død, og hvilket der maatte behage ham, skal gives ham (Sir. 15, 14—17).“ Dette er Guds egne ord.

Ganske vist er i og for sig alles frelse hans ønske, men i betragtning af frihedens misbrug hos saa mange vil Han ikke disses frelse, fordi de selv modarbejder den. Paa en maade handler altsaa nok synderen imod den udtalte guddommelige vilje, nemlig mod budene; men det sker ene og alene, fordi Gud tillader, at mennesket bruger eller misbruger friheden, for hvis tilbørlige anvendelse paradiset er sat til løn. Han hverken vil have, at det onde øves, eller Han vil i det enkelte fald forhindre, at det øves; men uden at give nogen positiv tilladelse, tilsteder, taaler Han, at det øves, forat saaledes den mennesket engang skjænkede frie vilje kan komme til sin ret — sikker som Gud er paa, at om end synderen misbruger friheden til at unddrage sig naadens kjærlighedsfulde orden, falder han derved i hans arme paa et andet sted, styrter sig nemlig i retfærdighedens straffende orden — og ud af det hele drager Gud et gode, som overgaar ondet. Synden er

altsaa intet bevis paa Guds afmagt. Ja saa lidt er Han afmægtig, at hvad stund Han fandt for godt at hjemsoge vor slegt for dens synders skyld, kunde Han ved et slag, værre end det i syndflodens dage, udslette alle fra jorden. Og vil Han miskundhedsrig ikke dette, for ikke at meie lvede med klinte, saa kan Han udslette dig, hvis du er syndens tjener. af livets bog, om du end stod blandt de kaldedes tal. Lad dig Jesu Siraks ufeilbare paamindelse kaldes ilu: „Gud har ikke befalet en eneste at være ugudelig, og har ikke givet en eneste lov at synde (Sir. 15, 20);“ men de, som imodstaar, skal faa sin dom.

Menneskenaturens længsler.

Filosofisk-religiøse overveielser.

IX.

(Fortsat.)

Hedensk filosofi.

Hvorhen skal vi vende os for at finde sandheden, som vor sjæl higer efter, og som alene kan tilfredsstillende den? Er det hos oldtidens vise, vi skal søge efter den? Vil vi blandt Grækenlands og Roms filosoffer finde det fyldestgjørende svar paa vore efterforskninger, løsningen af det problem, som foruroliger sjælen? Mange har ment dette. Det er den samme filosofiske tanke, som gjorde sig gjældende i den hedenske verdensvisdom, der endnu bevæger tidens moderne hedendom: tanken om, at menneskeaaanden i sig selv, henvist til sine naturlige aandskræfter, indeholder svaret paa livets gaader, og at ingen videre aabenbaringssandheder tiltrænges for at opnaa erkjendelsen af det sande. Lad os da se paa disse den gamle filosofis udveie for at finde sandheden! Thi længst svundne tidsaldere lyttede til disse filosofiske skolers læresystemer og fandt dem utilstrækkelige for menneskefornuften, utilfredsstillende for hjertet. Og oldtidens visdomslære havde ikke sine tilhængere blandt mænd, der var fiendtlig stemte mod sandheden eller indtagne af fordomme mod den eller besad ringe aands-evner for at opfatte den. Mange af dem var tvertimod mænd af geni, dygtige til at fatte og vurdere det lærebegreb, der bødes dem; de var disciple, som med liv og sjæl var sine lærdomsmestere hengivne, som søgte sandheden for dens egen skyld og med fuldt alvor begjærte at tilegne sig den. Vi vil tage for os nogle eksempler paa resultaterne af deres forskning, hvortil de selv erkjender at være komne.

Lucian beretter os i sine „Samtaler om de døde“: „I den tilstand af uvidenhed og begrebsforvirring, jeg befandt mig i angaaende verdens oprindelse, tænkte jeg, det bedste, jeg kunde gjøre, var at tage min tilflugt til filosoferne. Overbevist om, at de i sin verdensvisdom sad inde med al sandheds fylde, og at de var vel istand til at løse alle mine tvil, henvendte jeg mig til dem, jeg ansaa for de dygtigste.

Jeg sluttede mig til overlegenheden af deres geni fra deres alvorfulde, høitidelige udvortes, deres ansigters blegghed og den imponerende længde af deres skjeg — sikre tegn. tænkte jeg, paa deres aands dybhed og skarpsindighed. Jeg gav mig da i deres lære; og efter at have kommet overens om honoraret, som ikke just var nogen ubetydelighed, begjærte jeg først at blive belært om de himmelske ting, som de erklærede at vide saa god besked om, og dernæst at faa nøie forklaring om tingene i denne verden. Hvor forundret blev jeg ikke, da mine vise læremestere, alle som én, langt fra at oplyse mig i min tidligere uvidenhed og uvished, ved alle sine bevisgrunde ikkun styrkede mig i en afgrund af endnu større uvished og aandsmørke. Vistnok hørte jeg dem hver dag gjentage de store ord om principer, endemaal, atomer, rum, kraft, stof og form m. m., men kom ikke til nogen klar indsigt i nogen af delene. Det, som blev det utaaleligste af alt for mig, var, at hver enkelt af dem lærte mig netop det modsatte af, hvad de øvrige lærte, og forlangte af mig, at jeg skulde fæste lid til ham alene som den ene rette og sande lærer.“

Dette var det resultat, Lucian opnaaede ved at henvende sig til sin tids filosoffer om opklaring af menneskesjælens vigtigste, dybeste anliggender.

Endnu et eksempel: Filosofen Justinus¹⁾ var en ivrig forsker i Platos skrifter og hyldede hans læresætninger. Men mon han fandt dem tilfredsstillende? Ingenlunde. Han udtaler sig om denne filosofernes fyrste som følger: „Jeg forlader Plato, ikke fordi hans lære modstrider det sande, men fordi den er utilstrækkelig og kun brudstykker. Den samme dom fælder jeg over Zenos disciple og eders digtere og historikere.“

Origenes, Tertullian, Klemens af Alexandria, Augustin og andre store aander fældte den samme dom om Grækenlands og Roms filosofiske skoler. De forskede med al iver, de ofrede sin tid og sin sjæls bedste kraft paa at finde løsningen af livets gaader i de forskjellige filosofers skolelærdomme, og de fandt dem alle mangelfulde.

Det er da en historisk kjendsgjerning, at oldtidens filosofiske systemer ingenlunde har formaaet at fyldestgjøre fornuftens krav; de er ogsaa forlængst hjemfaldne til forglemmelsen. Heller ikke formaaede disse lærebegreber at begrunde nogen varig samfundsindretning. Enkelte kunde vel paa visse tider og steder lade sig lede af lærdommens skin, eller med andre ord, de gamle filosoffer kunde stifte sine skoler; men ikke saa med menneskeheden i det store og hele. En hvilkensomhelst lære, der ikke stemmer fuldtud med den menneskelige naturs sandhedskrav, den vil ikke vinde menneskenes almindelige anerkjendelse, hverken i tid eller rum. Thi den vil ikke kunne bestaa sin prøve overfor menneskehedens sunde sans.

Vi vil godtgjøre dette endnu med nogle særskilte eksempler. Det største og vigtigste af alle de spørgs-

¹⁾ Berømt i kirkens historie som martyr og forfatter til apologierne.

maal, fornuften kan opkaste, er unegtelig det om Guds væsensbeskaffenhed. Af maaden, hvorpaa det løses, afhænger al religion, gudsdyrkelse og sedelære blandt menneskene. Hvilken er nu den lærebestemmelse, hvortil oldtidens filosoffer er komne om Guds tilværelse og væsen?

Besynnderligt! Lige i begyndelsen af vor undersøgelse nødes vi til den paastand, at de gamle filosoffer, paa en enkelt undtagelse nær, slet ikke har lært en sand Guds tilværelse. Saameget er vist, at Cicero, som vel her maa ansees for en tilforladelig hjemmelsmand, beretter — i sin bog „Om gudernes natur“ — om Thales: han troede, at vandet var alltings ophav; om Anaximander: han mente, at guderne fødtes i forskjellige tidsrum, og at de vel havde en overordentlig lang levetid, men ikke var udødelige; om Anaximenes: han lærte, at luften var Gud; om Anaxagoras: han antog, at alle ting i universet var udsprungne fra en uendelig fornuft; om Alkmæos af Kroton: han tillagde solen, maanen og stjernerne guddommelighed. Den samme beretter frendeles, at Pythagoras bekræftede, at guddommen var en verdenssjæl, der blandede sig med og gjennemtrængte hele naturen; at Xenofanes vilde have universets samtlige dele til at være uendelige og i besiddelse af aand, hvad der for ham var guddommen; at Protagoras erkjendte, at han ikke vidste, om der var guder til eller ikke, og at han, hvis de var, ikke kunde gjøre sig forestilling om deres væsen; at Demokrit benægtede, at nogetsomhelst var til fra evighed af.

Og endvidere udtaler Cicero sig om de berømteste blandt datidens filosoffer som følger: Plato i sin „Timæos“ erklærer, at det er uberettiget at tale om en „verdens fader“ (eller skabende ophav), og i sine bøger „Om love“ siger han, at man bør afholde sig fra al efterforskning herom. Han erklærer tillige i de nævnte bøger, at verden, himlene, stjernerne, jorden, menneskesjælene, menneskene er Gud. Platos disciple betegnede guddommen med en rund figur, fordi deres lærer sagde dem, at det var den smukkeste. Xenofon bestrider det lovlige i at forske efter guddommens form og paastaar, at solen, maanen og sjælene er guddomme. Han bekræfter vistnok tilværelsen af én gud alene, men i samme aandedræt forkaster han den igjen og antager flere guddomme. Aristoteles afviger deri ikke fra sin lærer Plato; stundom tillægger han sjælen al guddommelighed, stundom erklærer han, at verden er Gud; og saa lader han igjen et væsen, udenfor verden og mennesket, forestaa verden. Xenokrates, ogsaa en tilhænger af Plato, siger, at gudernes antal er otte, nemlig solen, maanen, fiksstjernerne og de fem planeter. Heraklides, der ligeledes bekjendte sig til Platos skole, holder for, at hele verden er guddommen; en anden gang er det alene menneskesjælen; og saa igjen vandrestjernerne, som er denne guddom. Theofrast er ligesaa vaklende; snart er det sjælen, som er Gud, snart firmamentet og snart visse stjerner og himmeltegn. Zeno anser naturlovene for at være Gud;

leilighedsvis overdrager han denne magt til stjernerne, aarene, maanederne, aastiderne. Aristo, Zenos discipel, forholder sig helt tvilende overfor det spørgsmaal, om guddommen er et besjælet væsen eller ikke. Kleantes, en anden discipel af samme lærer, siger etsteds, at verden er Gud; saa tillægger han menneskesjælen og aanden i naturen guddommelighed; saa paastaar han igjen, at den er ingen af delene; saa igjen, at stjernerne er guddommen, og til syvende og sidst, at intet er mere guddommeligt end menneskefornuften.¹⁾

Kommen til saadant enderesultat af sine undersøgelser og ligesom lynslaaet af forfærdelse over alle disse menneskeaaanders forvildelser i de mest urimelige og indbyrdes modstridende læresætninger, udbryder Cicero i følgende ord, der er udtryk for menneskehedens almindelige sunde sans: „Den Gud, som vi erkjender med vor fornuft, og af hvem enhver af os bærer spor i sit indre — hvor er Han ikke ved disse mænds arbeide fuldstændig udvisket af sjælen!“

Et tilstrækkeligt bevis derfor er den bedrøvelige kjendsgjerning, at millioner af begge køn, i enhver alder og samfundsstilling, er blevne pinte og dræbte paa befaling af hedenske keisere, hvoraf flere satte sin berømmelse just i at være „filosoffer“. Thi af hvilken grund led alle disse martyriet? Af ingen anden grund end den, at de ikke var at formaa til at yde guddommelig ære til mennesker og dæmoner, til sten og stok, kort, til hedendommens saakaldte gudebilleder. For hvilken anden forbrydelse maatte vel Sokrates tømme giftbægeret, end fordi han havde dristet sig til at ville belære menneskene om, at den sande Gud er én?

De gamle filosofers meninger om sjælen var ikke mindre urimelige og modsigende hverandre end de, vi har anført i det foregaaende „Om gudernes natur“. Den samme Cicero sammenfatter dem i sine „Tuskulanske diskussioner“ som følger: „Herom lader filosoferne os i fuldstændig uvished; og hvem af dem der lærer os det sande — det er et stort spørgsmaal at afgjøre.“

Altsaa filosofien med en Plato, Aristoteles og Zeno i spidsen lader os i uvished eller lærer os det mest modsigende og uholdbare om de store problemer, som beskjæftiger menneskefornuften. Og ikke var oldtidens vismænd heldigere med sin morallære. Markus Varro optæller ikke mindre end to hundrede otte og otti forskellige meninger herom, som han med lethed kunde samle fra disse filosofers skolclærdomme om menneskets forhold til guddommen.

Det være fjernt fra os at lade haant om eller se ned med ringeagt paa den oprigtige og alvorlige stræben efter sandhed, som flere af hine oldtidens vise og filosoffer øiensynlig har lagt for dagen. Ingen, i hvis lod det falder, alene midt i vildfarelsen og uden højere bistand, at søge efter det sande, vil være tilbøielig til at foragte deres bestræbelser, som i sin sandhedssøgen var saa meget ugunstigere stillede end vi. Men det maa paa den anden side være klart, at

¹⁾ Cicero: De natura deorum, l. I.

intet fornuftigt menneske i vor tid kan ville søge løsningen af livets dunkle gaader eller udfinde den sande religion og bestemme den dyrkelse, der tilkommer guddommen, hverken af de enkelte skrifter eller af de samlede skolelærdomme af oldtidens filosoffer, af hvem, for at bruge digterens ord, „de bedste var blinde veiledere; verden var for dem en uløselig gaade, livet en sukkenes bro over taarestrømme.“¹⁾

(Fortsættes.)

Pater prior Scheer

har i afvigte uge fortsat rækken af sine foredrag under en talrig tilhørerkreds's opmærksomhed.

3. Tirsdagsforedraget omhandlede boden og skriftemaalet. Man reiser dels den beskyldning mod den hl. kirke, at den ved bodssakramentet gjør adgangen til syndsforladelse saa let, at folk ikke tager det nøie med at synde; dels, at kirken uberettiget berøder synderen kval ved at nøde ham til at fortælle sine synder. Begge beskyldninger er uberettigede.

Gyldig modtagelse af bodens sakrament udfordrer anger, syndsbekjendelse, fyldestgjørelse.

Angeren er det nødvendigeste, uden den kan syndernes forladelse i intet tilfælde opnaaes, hvad derimod kan ske med de to andre; saa skriftemaal uden anger er helligbrøde, dødssynd. Den er en smerte i sjælen over at have krænket Gud, ledsaget af det faste forsæt at undgaa synden og anledning til samme. Den maa fremgaa af tro, hvorhos den laveste fremgaa af frygt for den straffende Gud, den bedre af betragtningen af Guds godhed mod os, den fuldkomne af kjærlighed til Gud for hans egen skyld. Kun den sidste slags kræver kirken ikke til opnaaelse af syndsforladelse i sakramentet. Hvad et hvilket som helst af de øvrige normale trossamfund kræver, kræver altsaa kirken ogsaa.

Kirkens modstandere siger, at syndsbekjendelsen for presten er menneskepaafund. Dog, menneskepaafund paa religiøst omraade gaar ud paa at smigre folks hovmod eller sanselighed; syndsbekjendelsen derimod er en ydmygelse og afdødelse. Desuden kan ingen paavise, hvor, hvornaar eller af hvem den er indført, og dog kunde en saa gennemgribende indretning umulig have undladt at sætte sit spor i historien. 4de Lateran-koncil (1215) indførte ligesaa lidt skriftemaalet som nadveren; men om begge dele fastsætte det, at de kristne skulde modtage disse to sakramenter mindst én gang aarlig.

Kristus selv indstiftede indirekte syndsbekjendelsen ved at knytte tilgivelsen til en rettergangsform (Matth. 18, 18; Joh. 20, 21). Til domstolen hører 3 personer: synderen — den, der som dommer skal give forladelsen — og Gud, som skal godkjende dommen; og ingen har ret til at skyde en af de tre ud. Men nu kan ingen dommer fælde kjendelse i nogen sag uden at have kjendskab til den; derfor maa delinkventen selv gjøre presten bekjendt med sin synd. Kristus forlangte ikke, at man bekjende sine synder for Ham; Han var jo al-

vidende; hans prester derimod ser ikke ind i hjerterne. At skriftemaalet var skik i oldkirken, viser Ap. gj. 19, 18. st. Irenæus, Tertullian, Cyprian — der taler om, at man for presten ikke blot skrifter gjerninger og tale, men ogsaa de hemmelige tanker og begjæringer.

Langt fra at skriftemaalet er en pinebænk for det faldne menneske, er det tvertimod det mest naturlige og mest egnede middel til at gjengive den syndige sjæl fred. Plato sagde, at forbryderen gjenvinder fred ved at fremstille sig for dommeren og lide sin straf. Dette stadfæster i oldtiden fra kristeligt standpunkt Origenes, Augustin m. fl.

Overfor den ikke usande indvending, at skriftemaalet kan være teilighed og foranledning til synd, svares, at det kan f. eks. ogsaa lægekunsten, og dog forkastes denne ikke. Men kundskab om skriftemaalet bør ikke øses af fiendemund og smædeskrifter.

Angaaende fyldestgjørelsen er det katholske lære, at Gud sammen med syndsforladelsen ophæver den evige straf. Men Gud forbeholder sig at hjem-søge os ved visse timelige straffe, og skriftefaderen kan anvise os efter evne at gjøre godt igjen, hvad vi har forskyldt. Men ingen kan faa tilgivelse uden at udsone sig med sin næste og give ham opreisning for paaført skade.

4. Foredraget om naaden og de gode gjerninger (Werkheiligkeit und Gnadenherrlichkeit) indlededes med en forbemærkning, som vi bidsætter efter „Mrgbl.“:

„Man har i et dagblad opfordret mig til at levere bevis for, at den hl. Petrus har været biskop i Rom. Jeg forbauses over, at man vil bringe dette spørgsmaal under diskussion paa den antydede maade — som om det ikke allerede forlængst havde faaet sin afgjørende besvarelse. Jeg tør maaske forelæse Dem, hvad kardinal Wiseman har sagt derom for et halvt aarhundrede siden: „Jeg holder det ikke for nødvendigt at inklade mig paa en eftervisning af, at den hl. Peter har været den første biskop i Rom. De mindesmerker, som endnu findes i enhver del af denne stad, og vidnesbyrd af forfattere fra de ældste tider stiller kjendsgjerningen udenfor al tvil; og det faar være nok at omtale, at forfattere af den høieste litterære udmerkelse, saasom Cave, Pearson, Usher, Young, Blondel, hvilke endnu dertil er optraadte i opposition mod den romerske stols primat, ikke alene har anerkjendt dette faktum, men ogsaa forsvaret det. Fremdeles maa det være nok at bemærke, at der blandt de nyere ikke findes en eneste kirkelig forfatter af nogen anseelse, som vover at benegte denne kjendsgjerning. Efter Petrus fulgte — som den hl. Irenæus († aar 202) bemærker — Linus, efter Linus Anakletus, og som den 3dje i rækken Klemens (Adv. hæres. III, 3). Fra den tid af fortsætter paverækken sig sikkert og uden afbrydelse indtil den dag idag.“ Saa vidt den lærde kardinal. Til den hl. Irenæus's vidnesbyrd kunde vi føie vidnesbyrd af den romerske presbyter Kajus (Contra Artemonem), af forfatteren til Carmina adversus Marcionem, Hieronymus, Optatus, Augustinus, Sulpicius Severus. Nye modbe-

¹⁾ Bailey: „ . . . The best were erring guides; . . . The world was one enigma; life appeared A bridge of groans across a stream of tears.“

viser er siden ikke fremkomne. Saa meget troede jeg at burde meddele de af mine tilhørere, som ogsaa maatte være læsere af „Morgenbladet“. Forøvrigt vil I tillade mig at fortsætte den rolige fremstilling af den katholske lære uden at indlade mig i polemik. Viser det sig nødvendigt, vil de herrer prester af det herværende præfektur være beredte til at føre diskussionen videre. Jeg frygter ikke kampen, men jeg elsker freden. Min hensigt er at bidrage mit til at fremme freden ved klar, rolig, lidenskabsløs fremstilling.“

Med urette beskyldes kirken for, paa naadens bekostning at overdrive de gode gjerningers værdi til opnaaelse af salighed; med urette, fordi kirken erklaerer naade og gode gjerninger for lige uundværlige.

1) Skjønt mennesket blev skabt som et naturligt og endeligt væsen, fik det et overnaturligt, uendeligt endemaal, nemlig besiddelse af Gud i saligheden, som mennesket altsaa heller ikke i urtilstanden, nemlig før syndefaldet, kunde opnaa ved sin egen kraft, da den kun var endelig og naturlig. Derfor gav Gud dem sin overnaturlige naade til hjælp. Meget mere er den nødvendig nu end i urtilstanden; thi vor frie vilje er ikke brudt, men dog svækket, ligesom vi ikke har mistet fornuften, men kun faaet den formørket. (Fri vilje hører, ligesom fornuft, med til, at en skal være menneske.) Ordet „Uden mig kan I slet ingenting gjøre“, holdes i ære af den katholske kirke.

De forskellige skoler er enige om, at „ingen kan fortjene den første naade, men kun forberede sig til den ved at bortrydde hindringerne i sig, at kun Gud læger den syge menneskelige natur, fører til retfærdiggjørelse og virker denne, samt at Guds naade er nødvendig til hver enkelt god gjerning, ifald den skal have værdi for himlen.“ At dette er selve kirkens lære, viser Tridentiner-konciliets sess. VI, kan. 2 og 3, som under straf af udstødelse af kirkens samfund forbyder den mening, at nogen uden den forekommende naade skulde kunne gjøre noget til at fortjene sig himlen.

Retfærdiggjørelsen bliver ikke blot sjælen tilregnet, eller sjælen bliver ikklædt naaden, men denne gennemtrænger sjælen og gjør den delagtig i guddommeligt liv og kraft, hvorved sjælen gjenfødes og fra det øieblik af kan frembringe overnaturlige handlinger.

2) Saadanne overnaturlig gode gjerninger er uomgaaelig nødvendige til salighed. Operari sequitur esse; naaden har bragt et nyt livsprincip i mennesket, og dette maa bære tilsvarende livsvirksomhed. Kristus ligner sig med ranken; grenene bærer frugt, og bærer dem formedelst vinstokkens saft; deres frugter er dens. Vore gode gjerninger uden undtagelse er Kristi formedelst hans virkende naade — men tillige vore, fordi vi er frie væsener. De kristnes gode gjerninger bidrager til Kristi forherligelse; ikke af vor egen kraft er de jo forrettede, men kun med vor medvirken.

Da enhver skal faa løn efter sine gjerninger, som skriften siger, saa er disses værd umaadelig, ligesom naadens, om hvilken det heder, at bonum gratiae unius majus est quam bonum naturae totius universi.

Fuldkommenheden bestaar i stedse at øve gode gjerninger, i kraft af naaden; og i fuldkommenhed, d. v. s. hellighed, kan man gjøre fremskridt: igjennem renselse ved anger og forsagelse naar man til oplysningens trin, hvor man indser alle de jordiske tings intethed og faar bedre begreb om Gud, og sluttelig kommer man til foreningen med Gud i fuldkommen kjærlighed, da man siger: Jeg lever, dog ikke saameget jeg, men Kristus er det, som lever i mig.

Den beskyldning, som reises mod kirken, kommer af, at man stundom ser katolikker forrette udvortes gode gjerninger uden tilsvarende indre disposition; men de handler slig mod kirkens vilje, der fordømmer „udvorteshed“.

5. Fredagsforedraget omhandlede troslæren om den enesaliggjørende kirke, hvori anderledes-troende ser en umaadelig anmasselse og ukjærlighed.

Læren grunder sig paa evangeliet. Thi Kristus stiftede sin kirke, og kun én. Med denne som brud og legeme udgjør Han som brudgom og hoved ett. Da der nu ikke gives frelse udenfor Kristus, saa gives der ikke heller frelse udenfor hans kirke. Men da den saaledes er den eneste, den nødvendige, enesaliggjørende frelsesanstalt, saa maa den besidde kjendtegn, der gjør den let at finde for alle.

Ved sin bøn sikrede Kristus sin kirke enhed og enighed; men enighed i hele troslæren findes, som enhver jo kan se, udelukkende i den katholske kirke. Denne er tillige apostolisk, almindelig og hellig. Og da intet andet trossamfund har disse 4 kjendtegn, saa er den Kristi eneste sande kirke; udenfor den er altsaa Kristus ikke, og frelsen ikke. Kirken fordømmer dog ikke de selve anderledestroende, om end deres vildfarelser. Den siger derfor ikke, at enhver ikke-katolik gaar fortabt, skjønt kirken er det ordinære frelsesmiddel. Thi Gud kan han ad overordentlig vei lade et menneske tilflyde oplysning, tro, anger og frelse, og gjør det vel ved enhver — ikkekatholsk kristen, jøde eller hedning — som staar udenfor kirken uden egen skyld og dog oprigtig søger Gud. Men hvem der bevidst staar udenfor og ikke vil slutte sig til kirken trods erkjendelsen, der paatrænger sig ham, og dør i saadan tilstand, han dør i svær synd.

For at godtgjøre, at reformationen var berettiget, siger protestanterne, at kirken var faret vild i troen. Dette afvises med Kristi ufejlbare løfte om sin egen og Sandhedsaadens nærværelse, bistand og belæring alle dage indtil verdens ende. „Om der da ikke var misbrug i kirken dengang?“ Jo vistnok, om end ikke slig, som en tendentiøs historieskrivning skildrer det. „Gjorde disse misbrug det da ikke berettiget at skille sig fra kirken?“ Kristus havde forudsagt forargelser og klinte, havde udtalt ve over det menneske, ved hvem forargelsen kom, men aldrig sagt, at man burde eller turde træde ud af hans kirke. „Reformatorerne“ skulde have begyndt med at reformere sig selv; og kirken har desuden paa Tridentiner-konciliet gjort uhyre meget for at reformere sig, hvad misbrug angaar.

„Om det da ikke er nok at høre til den usynlige kirke?“ Kristus har indstiftet sin kirke synlig; dette

fordrede blandt andet det, at mennesket er et for samfundsliv bestemt væsen. Til den synlige kirke maa man altsaa høre, om man vil frelses. Kirken har dog ogsaa noget usynligt: dens sjæl, den Helligaand. Til denne usynlige kirke hører alle, ogsaa ikkekristne, som har en oprigtig Kjærlighed til sandheden (og dermed indirekte til Kristus, som er sandheden), har tro paa Gud (ialfald forsaa vidt denne vindes gennem naturen), anger over sine synder, begjær efter at blive salig, og beredvillighed til at bruge midlerne dertil. Ved Guds overordentlige indgriben bliver saadanne frelste.

Overfor spørgsmaalet om, hvad en anderledes-troende har at gjøre, naar han har faaet vished om, at den katholske kirke er den synlige, eneste, ene sande kirke, da tør han træde ud af det samfund, han er i; ingen kan tage ham det ilde op, eftersom protestantismens princip just er den frie forskning. Vistnok skifter han religion, men kun fordi hans forfædre for 3—400 aar siden skiftede religion, maa han gjøre det om. Ja, et saadant menneske maa træde tilbage til den katholske kirke, selv om det skal koste nok saa store ofre; thi „om nogen ikke bekjender mig for menneskene, vil jeg ikke heller bekjende ham for min fader, som er i himlen“, har Kristus sagt.

Ære være „Dagbladet“ for en gangs skyld!

for det har i sit numer af 27de septbr. optaget en sandhedskjærlig kritik over en nyudkommen bog: „Kirkehistorie for folkeskolen, af A. Tollefsen“, og ære være den K., som har skrevet kritiken og rakt catholicismen en hjælpsom haand! Kritiken kan ogsaa ramme andre af de nyudkomne skolebøger i kirkehistorie og lyder som følger:

Paa H. Aschehoug & ko.'s forlag er der udkommen: „Kirkehistorie for folkeskolen af A. Tollefsen.“ Det er en fra sprogets side, paa faa undtagelser nær, velskrevet lærebog for børn. Men med hensyn til indholdet lider bogen af store mangler og unøjagtigheder. Man merker tydelig, at forfatteren ikke er historiker af fag, at han langtfra er den opgave voksen, hvis løsning han har forsøgt. Bogen indeholder en mængde historiske unøjagtigheder, ja ligefremme løgne. Her skal citeres enkelte steder: Det heder s. 5 om apostelen Peter, at „han skal have virket en tid i den gamle stad Babylon, hvorfra han skrev sit første brev.“ Forfatteren er uvidende om, at Plinius og Strabo siger, at den gamle stad ved Eufrat allerede da var en „stor ørken“, hvilket jo umuliggjør den antagelse, at Peter har været i Babylon. Naar udtrykket „Babylon“ forekommer i apostelens første brev, saa kan det kun være en billedlig betegnelse for verdensstaden Rom, hvor han opholdt sig som biskop, da hans første brev blev skrevet. Tertium comparationis (sammenligningsledet) er naturligvis ondskaben og ugudeligheden, som herskede i verdensstaden.

S. 29 heder det, efterat forfatteren har talt om „pavernes babyloniske fangenskab“: „Vi kan sige, at fra denne tid af var pavens verdensherredømme brudt; ogsaa om hans magt og stilling inden kirken blev der fra nu af forskellige meninger. Pavedømmets raaddenhed kom mere og mere for dagen.“ Dette er jo en ligefrem historisk usandhed. Paverne spiller endnu den dag idag den største rolle i verdenshistorien, og udtrykket „raaddenhed“ synes at somme sig lidet i en lærebog for børn.

Fremdeles heder det, s. 29: „Den hellige skrift blev en lukket bog for lægfolk, da den blot fandtes paa latin og ei var oversat i folkesproget.“ Her lægger forf. den krasseste uvidenhed for dagen. Han svæver maaske i den vildfarelse, at der før Luther ikke fandtes nogen bibel paa folkets maal i Tyskland. Før Luthers tyske bibeloversættelse udkom i aaret 1522, eksisterede der allerede

18 oversættelser af den hellige skrift. 14 paa høitysk og 4 paa plattysk (konf. Kehrein: „Zur Geschichte der deutschen Bibelübersetzung o. s. v., Stuttgart 1851“). Hr. Tollefsen berører ikke med et ord bogtrykkerkunstens opfindelse. Før 1450 var det nemlig umuligt, at hverken bibelen eller nogen anden bog kunde spredes ud blandt folket. Hr. Tollefsen regner det til „pavekirkens vildfarelser“, at „man regnede 7 sakramenter: Daaben, nadveren, konfirmationen, boden, presteindvielsen, egtevieslen og den sidste olje“. Er forf. saa uvidende, at han ikke kjender til, at f. eks. den sidste salvelses sakrament er ligesaa vel begrundet i Guds ord som f. eks. daabens sakrament? Han bør læse Jakobs brev 5te kap. 14de vers. *) S. 30 opvarter forfatteren med en ligefrem historisk løgn. Han siger nemlig: „Efterhaanden gjorde den lære sig mere og mere gjældende, at mennesket ved gode gjerninger og ydre bød-øvelser kunde selv udsone sine synder og vinde Guds velbehag.“ Dette er et rent fantasiprodukt. Det har aldrig været lært i kirken, at mennesket uden Kristi fortjeneste og forsoningsdød paa korslet kunde forhverve sig saligheden. Det vilde være interessant at se den katekismus, hvorfra hr. T. har hentet sin oplysning. Endvidere siger hr. T., „at lægfolk ikke maatte nyde kalken, forat ikke noget af Kristi blod skulde spilles“. Dette indeholder kun delvis sandhed. Sagen var, at kirken lærte, at Kristus hel og udelt var tilstede i begge elementer, saavel i brødet som i vinen. Kirken havde desuden apostlernes eget eksempel for øie, naar den kun meddelte folket brødet. Thi i apostlernes gjerninger tales der ikke et eneste sted om, at menigheden nød kalken ved nadvernydelsen.

Hr. T. siger s. 31 og 35, at „man solgte syndsforladelse for penge“ (afad). Der „ruger sandelig ikke saa lidet tykt aandeligt mørke“ over en historikers hjerne, naar han kan varte op med, at afad er det samme som syndsforladelse for penge. Hr. T. burde vide, at afad kun er eftergivelse af de timelige syndestræffe, efterat selve synden ved bodens sakrament er udslettet. Det vilde være ønskeligt, om forfatteren „sukkede“ efter lidt mere historisk kundskab, før han gav sig af med at skrive en kirkehistorie. S. 35 udsender hr. T. sig ikke for at opvarte med fabelen: „Naar pengene i kisten o. s. v.“ Det er bare forunderligt, at hr. T. ikke fortæller om den store afadskiste i Yüterbog og den bekjendte „Goliats portemonæ“, som er saa stor, at hest og rytter rummelig kan faa plads i den. Side 7 lader hr. T. Luthers tale slutte med følgende ord: „Her staar jeg. Jeg kan ikke andet. Gud hjælpe mig, amen!“ Disse ord er en fuldstændig opdigtelse, hvilket hr. T. kunde have overbevist sig om ved at læse Burkhardt: „Studien und Kritiken“ (Jahrg. 1869, s. 517—31). S. 40 heder det i hr. T.'s verk: „Det er baade morsomt og belærende at læse hans (Luthers) bordtaler.“ Det er beklageligt at se, at forf. anbefaler Luthers bordtaler som en behagelig morskabslæsning for barn. Har hr. T. læst i sin helhed Luthers bordtaler, f. eks. Ueber die Ehe? Han kan jo anbefale sine elever, hvis de forstaa eller skulde komme til at forstaa tysk, at lære f. eks. Irmischers udgave af Luthers verker 61de bind. En belærende morskabslæsning! Men — de gustibus non est disputandum. — S. 47 generer hr. Tollefsen sig ikke for at varte op med den jesuiterne paadigtede sætning: „Hensigten helliger midlet.“ Han siger endog ganske naivt: „Med denne sætning forsvarede de (jesuiterne) oprør, mened og mord.“ Hr. Tollefsen kjender formodentlig ikke til, at jesuitpateren Roh høsteu 1852 fra prædikestolen erklærede, at den, der af jesuiternes skrifter kunde bevise, at disse har lært hin skammelige sætning, straks skulde faa udbetalt 1000 gylden, men tillige, at den, der uden at kunne bevise den alligevel fordristede sig til at udslynge hin grove beskyldning mod jesuiterne, maa finde sig i at hælde en øreløs bagvasker. Kan historieskriveren hr. T. bevise sine udtalelser, er det bra; endnu er det ikke skeet af nogen videnskabsmand i Tyskland. I modsat fald rammes han af pater Rohs dom. Der kunde endnu være meget mere at sige om hr. T.'s bog. Dette faar ialfald foreløbig være nok. Det er imidlertid høist beklageligt, at der i skolebøger endnu skal findes saa mange gamle og forslidte fabler og grove historiske fejl. Det var meget at ønske, at hr. T., om han skulde faa den glæde at se et nyt oplag af sin bog, først vilde se nærværende udgave grundig igjennem. K.

*) Antagelig har her indsneget sig en skrive- eller trykfeil. Der skulde vel have staaet, at f. eks. bodens sakrament er ligesaa vel begrundet i bibelen, som daaben er. Og hvad angaar begrundelsen af den sidste salvelse, skulde der vel være henvist til st. Jakobs 5te kap. „St. Olafs“ red.

Rædsel gjennembævede os

ved at læse „Luth. kirketidende“ for 27de decbr. Den indeholdt nemlig en krigserklæring — har den tugtet os med svøber, saa skal den nu tugte os med skorpioner! Den pudsige artikel lyder i sin helhed saaledes:

Den romerske propaganda har rettet sine øine mod Norden og strækker sine arme ogsaa ud mod Norge, der just nu er paa moden som nyopdaget land for Europa. Propaganda-kongregationen har udnævnt biskopen af Luxemburg til protektor for den katolske mission i Norge, og Luxemburgs bispedømme har antaget sig den som sin aandelige datter. Melens Janssen i Tyskland skriver det tyske folks historie om for at vise, at reformationen var en forbyrersk bevægelse, og Majunke fortæller verden, at Luther endte sit liv med selvmord, har man sendt den elskværdige luxemburger pater Scheer op til Kristiania for at berolige godtroende norske protestanter med hensyn til den romerske kirkes lærdomme. Under saadanne omstændigheder kan det vel behøves, at man her nordpaa besinder sig paa sin evangeliske kirkes gudommelige ret til at eksistere trods Rom og paven. Man har hidtil hertilands ikke beskæftiget sig synderlig med den romerske kirke. Man har respekteret, hvad godt man har fundet hos den, men forresten ikke rørt ved den. Men nu, da den rykker os ind paa livet, faar dens tilhængere finde sig i, om man herefter ser dens lære og praksis mere efter i sømmene, end man hidtil har gjort. Thi den benægter vor evgl.-lutherske kirkes ret til at være til som kirke og kræver af de evgl. kristne, at de skal underkaste sig den romerske kirkes autoritet. Det kan derfor paakræves, at det lutherske kirkefolk orienterer sig mere end før i henseende til forholdet mellem romersk-katolsk kristendom og evangelisk-luthersk for at forvisses om den sidstes ret overfor den første. Hjælpemidler dertil haves ved haanden. Vi nævner eksempelvis de „Smaaskrifter mod romerkirken“, som sogneprest G. Schepelern i Kjøbenhavn har udgivet. Her vil man finde en samvittighedsfuld, omhyggelig og rolig fremstilling af den romerske lære og praksis. Nu nylig er nr. V og nr. VI af disse skrifter udkomne. De handler om „Tro og gerninger“ og om „Maria og Josef“. Det første skrift belyser klart og fatteligt, hvorledes man i den romerske kirke lærer om synden, troen, retfærdiggjørelsen og gjerningernes forhold til troen, og viser tilstrækkelig, at man har fuld ret og pligt til at undslaa sig for at underkaste sig dens lærdomme i disse stykker. Det andet skrift fremstiller paa samme jevne og sanddrue maade, hvorledes Maria-dyrkelsen har udviklet sig i romerkirken, og hvorledes dogmet om Marias „ubesmittede undfangelse“ har givet fart til bestræbelserne for ogsaa at løfte Josef, Marias forlovede, hvem pave Pius den 9de har gjort til patron for den hele kirke, op til en høide, som den hellige skrift ikke har anvist ham. Man bør læse disse skrifter for at mindes om, hvad det gjælder, naar den romerske kirke missionerer blandt os.

Et par ord om dette produkt! Den katolske mission i Norge er 50 aar gammel, saa det slet ikke er noget nyt, at der missioneres heroppe; det har ikke noget med „moden“ at gjøre. Janssens knusende karakteristik af reformationen og dens mænd staar uigjendreven i Tyskland. Pater Scheer er ikke sendt herop af nogensomhelst, men kommer efter indbydelse herfra. Han er kommen for at give publikum leilighed til at gjøre sig bekendt med den saa kraftig sværtede og beløine katolske kirke og dens lære; og publikum strømmer til — derfor skal vi fremtidig tugtes med skorpioner. Henvisningen til Schepelerns skrifter viser, hvor lidet ærligt et sindelag — eller hvor stor en mangel paa fornøden viden — artikelskriveren er i besiddelse af. Thi Schepelern har vi som bekendt kjørt saaledes tilvands, at han ikke har vovet paa ved Kristiania-universitets voldgiftskjendelse at tjene de 1000 kr., vi forrige aar tilbød — og som „Luth. kirketidende“ gjerne kan faa tjene, hvad der jo maa være

en smal sag, da den erklærer Schepelerns brochurer for „samvittighedsfuld, omhyggelig, sanddrue.“ Vind dem saa da, pastor Hansen!

Indenlandske efterretninger.

Sne lagde sig paa høiderne ved Kristiania ionsdags.

Bergen optager proces angaaende den store af Fleischer testamenterede sum, uden at ville slutte overenskomst med arvingerne og lade sig afspise med de 100,000 kr.

98 udvandrere afgik forrige fredag med „Montebello“. I fredags afgik 73 med „Hekla“ og 55 med „Angelo“.

Soulykker. Bark „Stephenson“ er forladt fuld af vand i Atlanterhavet; mandskabet optoges af norsk bark „Daphne“ og er landet i Queenstown. — Tre mænd er druknede her paa fjorden i lørdags aftes.

Udenlandske efterretninger.

For Kristoffer Kolumbus vil de nordamerikanske fristaters regjering lade reise et mindesmerke bestaaende af en globus med 300 meters gjennemsnit, hvilende paa et 80 meter høit fodstykke og kronet af en kopi af opdagerens skib. Kostendet er anslaaet til godt og vel 25 mill. kr.

En expedition, der skulde udsøge passende vei for anlæg af en bane mellem Argentinien og Bolivia, er i bjergene overfaldet af indianerne. Kun 3 mænd undkom; føreren, en argentinsk marinekaptein, blev dræbt med 32 mand.

Ulykker. Ivrig forsøker man efter baciller for at borttage sygdommens plager fra menneskeslegten. Men hvirvelstoimenes, vandflommens, oversvømmelsernes „baciller“ slipper verden vel endda neppe for. I Sydamerika er byen Colon delvis afbrændt; tabet var 1½ mill. dollars. I Østfrankrige har oversvømmelse af Rhinen og Rhonen anrettet skade for adskillige mill. francs og krævet henved et snes menneskeliv.

At lege krig. Ved manøvrerne i Volhynien styrtede en nyslaaet bro sammen, hvorved en general og 400 mand skal være druknede. — Ved de tyske manøvrer, der afholdtes for kort tid siden, stødte to afdelinger kavalleri sammen; flere mand blev saarede, en fik en lanse boret i brystet. — Ved de sidste manøvrer i Danmark kom endel husarer tilskade, nogle af dem endog slem.

I Skotland vil sandsynligvis et hovedslag blive leveret i denne tid mellem kul- og jernarbejderne paa den ene side, og deres arbejdsgivere paa den anden side, da de sidste ønsker en gang for længere tid at frigjøre sig for arbejderens stedse stigende pres. Naar arbejdsgiverne organiserer sig, vil de ligesaa vel denne gang vinde seier, som de nylig har gjort det i Kjøbenhavn ved murer- og sømandsstriken.

Glemt i St. Olafs kirke

en silkeparasol, en stok. Kan afhentes i prestegaarden.

Uregelmæssigheder ved bladets tilstilling bedes uopholdelig meldte til ekspeditionen, Akersveien 4.